

Jos van Schooten in houtzaagmolen De Eenhoorn. © Foto United Photos/Elmer van der Marel

Houtzaagmolen De Eenhoorn viert feest zaterdag. 'De naam komt waarschijnlijk van het stadswapenschild van de stad Hoorn, dat wordt vastgehouden door een eenhoorn'

HaarlemHoutzaagmolen De Eenhoorn langs het Jaagpad aan het Spaarne viert zaterdag het 250-jarig bestaan. Er is feest en belangstellenden zijn welkom een kijkje te komen nemen.

Hoofdmolenaar Jos van Schooten is maar al te graag bereid de geschiedenis van deze bijzondere molen uit de doeken te doen. Hij weet er alles van en heeft zich uitentreuren in de historie verdiept.

Hij vertelt zijn verhaal staande naast een zestig centimeter dikke boomstam, een suikeresdoorn afkomstig uit Zandvoort, die op het punt staat met tien verticaal staande zaagbladen

(„Die zijn minstens een eeuw oud”) in de lengte te worden doorgezaagd. Mits er voldoende wind staat natuurlijk. Helaas is het deze woensdagochtend windkracht 3 en dat is net even te weinig om de wieken te laten draaien. De suikeresdoorn ligt klaar om te worden verzaagd.

Een paar meter verder ligt ook nog een eik, die in de sloot naast de molen vier jaar onder water heeft gelegen om hem te conserveren. De eik is inmiddels verzaagd. Het eikenhout komt op termijn wellicht van pas om de poldermolens Vijfhuizer en De Hommel, die nu niet zijn aangesloten op de Ringvaart, weer maalvaardig te maken, vertelt Van Schooten.

„Deze molen is ondertussen 250 jaar jong”, zegt de molenaar met een glinstering in zijn ogen. Het oorspronkelijke bouwjaar van De Eenhoorn is overigens niet precies bekend, maar bij de restauratie in 1993 werd in een van de delen van de kruivloer - de ring waar de molen op draait - de inscriptie '23-6-1776' gevonden.

Er zou op deze plek langs het Spaarne al rond 1640 een zaagmolen hebben gestaan. Die was, net als diverse andere houtzaagmolens in Haarlem-Noord, in eigendom van een Haarlemse houtkoperij.

Van Schooten vertelt eindeloos over wie de eigenaren waren en wie de molenaars van de Eenhoorn.

In Waarderpolder bijvoorbeeld stonden er sowieso vier of vijf op een rij, weet Van Schooten. De houtkoperij verwierf De Eenhoorn rond 1724. De naamgever van de molen was een schout in Zuid-Schalkwijk, een man die oorspronkelijk uit Hoorn kwam. „De naam 'Eenhoorn', zou ontleend kunnen zijn aan het stadswapenschild van de stad Hoorn, dat wordt vastgehouden door een eenhoorn.”

Verpietert

Van Schooten kan eindeloos vertellen over wie de eigenaren waren en wie de molenaars. Achter zijn rug vaart over de rivier een grote zandschuit voorbij - hij heeft er geen oog voor. Laten we ons daarom beperken tot de afgelopen honderd jaar. Omstreeks 1926, na het overlijden van de laatste beroepsmolenaar, wordt De Eenhoorn verkocht aan houtzager Aart Staal, die op het terrein om economische redenen een elektrische zagerij laat neerzetten. De Eenhoorn verpietert, Staal wil de molen eigenlijk slopen om er een houtloods neer te zetten, maar daar wordt door de onlangs opgerichte Vereniging De Hollandsche Molen (die ook de Adriaan beheert), een stokje voor gestoken. Die gaat de molen restaureren.

In de oorlogsjaren valt de molen deels ten prooi aan stropers en slopers. Het wiekenkruis takelt volledig af omdat de latten de kachel in gaan. In 1949 komt De Eenhoorn in handen van de Stichting Nederlandsche Hout Importmaatschappij en in 1963, als de gemeente Haarlem Schalkwijk annexeert, gaat het object naar de Stichting Molens Zuid-Kennemerland. Die is tot op de dag van vandaag nog steeds de beheerder. De molen is in eigendom van Haarlem.

Jos van Schooten met op de achtergrond zaagmolen De Eenhoorn.

Van Schooten (69) zelf heeft ook iets te vieren; hij is dertig jaar molenaar van De Eenhoorn. Hij hoopt nog lang door te gaan. Hij loopt ook met de sleutel op zak van de Schoterveenmolen. „We hebben nu zoveel molenaars binnen de stichting, we zijn ruim voorzien.”

De Eenhoorn is een werkend monument. De bovengenoemde suikeressdoorn (een hardhoutsoort) en de verzaagde eik zijn in eigen bezit; er liggen nog twee esdoorns in de sloot achter de schuur. „Daar kan vast nog een leuk parketvloertje van worden gemaakt.” En onlangs liet een eigenaar van een eik in Vijfhuizen zijn boom verzagen door De Eenhoorn. „Hij gaat voor zijn dochter twee tafels laten bouwen.”

Feestje

Zaterdag is het feest en wordt op het terrein van De Eenhoorn een grote tent neergezet. Er komt een pannenkoekenbakkerij, er wordt getekend, geknutseld en geschminkt. Rond 13.00 uur zijn er toespraken en er is taart.

Van Schooten (69) zelf heeft ook iets te vieren; hij is dertig jaar molenaar van de Eenhoorn.

Tekst: Hein Flach (hein.flach@mediahuis.nl)

Alle foto's zijn gemaakt door : © Foto United Photos/Elmer van der Marel